

דאך טרפה-פלייש קאכט? דיעס קאנטע זיך דער
ארטע טראקטערהייט-אנהאבער, דעם אין פאליע
דעסן הערערע שטאמט-געטע איסלעליען,
נאטורליך ניכט געפאלען לאסען אלס דא לייעט
איניגע טאגע דארטן צום שבת-נאכטע-דיענסטע
פעראמטעלט וואינען פארדייעטע הערע קליין רען
שוהט שני' וואינען דער אפגעטורק דען נינדע דען
עקלערדיגען וועטהאלב ער און פערליימדע איד
איס דא פרוסה? ברענגע נאכדעם דא אינטערוויבונג
ניכטס פארדייעטעס פארענעמען דער "שוהט"
אנטווארעטעטע ניכטס - דא ערהאב "עדאך" דער
טראקטערהייט-אנהאבער דא האנד אינד פער-
זענטעטע דעם פערליימדערשען "שוהט" איניגע
מיטענע אהר-פלייגע מיט רען ארסטען? וועגן אהר-
נען דאס אהרען אינד וועגען קאכט ניכט פארענעמען
זא ווערען זיא דאך ווערען דאס דעווע אהר-פלייגע
זא פאלקלאממען "כשר" זינד דאס לעבע איד פאן
דעם סטאמטען "שוהט" גענאסען ווערדען דער-
פאן? - דאס אללעס געטאק אין דער פארהאלטען
דער סינאגאגע (פאליש) ווערענער דער "שוהט"
בעדייעט רען טולת" אינד איד דא סינאגאגע-
מיטען אנהאטעט, איד ער פאר דעם "עמ"ד צו
טראגען פלעיעט, וואסען געווען רייכטען ניט אינע
קלאגע בים טראקטערהייטען אינד אינד נאב אן דאס
דער טראקטערהייט-אנהאבער ניכט בלאם פאר דא
אהר-פלייגען? געטראכט ווערדען מיסעט אהר-
איד זייל אהר-פלייגען אינעם געמיידע-באנען
טען פערזעטעט ווארדען דער שאן אין "טולת"
איד-סינאגאגע-מיטען? געווענדיגע וואר! בעדייע
בעהיזעטעטע אלוא דאס "אומע קליין וועגען
שטארקע דעם נאכטע-דיענסטעס צו בעשטראפען
זיא. - הערר קאנטאר שטאפעל דער אלס צייגע
פארענעמען זיא, זאטע: דאס לעבע ערעכטע-
ניכט אינע שטארקע דעם נאכטע-דיענסטעס אלס
דאס שטאמטערהייטען דא דא אהר-פלייגען אינד
אין דער סינאגאגע זעלבסט זאנערען בלאם אין
דעם "פאליש" געטהיילט ווארדען: אינעסעם האט
טע דאמאלס דער נאכטע-דיענסטע איבערהויפט נאך
ניכט פארענעמען: דריטעס איז בעדייע זיא נאך
קין פארבעטער: וועגן ער געקאדערייט וואר, זא
ערווערעט דער נאכטע-דיענסטע ערווערד נאך קיינע
הארטעניג? - געריכטע פערזענען: וועגן בעדייע
קין פארבעטער איז ווארס שטאמטען אין דער
סינאגאגע דענאך אין סטאמטענס קאפעל מיט
נאך-ארסטען? - קאנטאר שטאפעל: זאטע
סאמטענע סינאגאגע-מיטען טראגען ביז איד-
אללע דאמטעטיקען? - געריכטע פערזענען:
ניט פארשעטע איד שאן! הערר בעדייע איז איד-
פאכער מעסנער (שמש) וועגען דעווע איד-פאכעס
דעם פערזענענען פראקטערהייטען "עדאך" הערר

בעדייער איד'ס פערזענענען אונד זאטע: "האדער
געריכטערהייט: איד בין ניכט שטארק, אבער איד
לאסעט מיר דאס מיניגע דאך פאן נעמאנדעס
נעמען, דער צייגע שטאפעל איז מיר שטארק-
פלייגע, אינד ווארס? ווייל ער מ'ד אלס וועגען קאנ-
קורדעטען בעטראכטעט, דא איד אין דער טהאט
אי פארבעטער בין, אינד מיין עוואנט" אלס מעהר
ביפאלל האט איד דער וועגען? "הערר שטא-
פעל קאנטע דעווע בעהיזעטען ניכט גינגן ווערע-
לעגען ווארדען נאב מיט פארענעמען לעבעלען צו,
דאס בעדייער ווערענער דער היילענע פערזענע
אין אינען "נאכט-סינאגאגע" עפען אלס נאכט-
פארבעטער פערזענענען וואר, - זעטע ווערעטע
זיך דער פערזענען אין רען טראקטערהייט-אנהא-
בער אומע קליין מיט רען ארסטען: האבען זיא
ווערען אהרען געסטען ניט טרפה-פלייש גענע-
בען? - קליין: נאכט בעדייע: וואס קאנן אינעם
לאבלעך געריכטע אן עוואנט אינפאללען? איד
בין אן רען פאכער דער אהר-פאכער אונד וועגן
אינפאללען? - פערזענע: זינד דא איד אים
פאללען אבער צייגען אהר-פאכער? - קליין:
ווא הייסט אים פאללען אבער צייגען? וואצו ווערע
איד רען אהר-פאכער? עוואנט דאמיט איד מעהר
קאכט-געטע ערהאלטע? איד! אין אונזערע זינד-
דענען צייט קוממען זיך זיא דא לייעט וועגען אים
"כשר" אדער "טרפה", ערהאלב מיטען יא דא
מיסען ווערען אהר-פאכער צו זינדע גענען
וועגן ניכט היע אונד דא איד ניכט-ווערען גע-
ראכט ביז אינעם דעווע שפוינע ווארלעטען? -
פערזענע: אבער וואס קאמטען דא דאזע איד-
נען אונדען צו פריעלען? דערארט איד דיעס
אידער אהר-פאכער אבער צייגען? - דא קליין
העריגע ניכט אנטווארעטע, ענטשטאן זיך גיין
אין שטרייט דאריבער, אב דער "פאליש" אלס היי-
לעגע איד צו געשפאכען זיא, שטאפעל אינד
קליין זאטען: דער פאליש קאנן ניכט היילע זיין
דא דאס יא געשפאכען, ענטשטאט געריכטע איד
געשפאכט וואר! בעדייער "עדאך" בעהיזעטעט, דאס
דער "פאליש" יא היילע זיא וועטהאלב קליין איד
דעטהאלב בעטראכטע ווערדען מיסעט, דאס ער
אינען נעבענענען און זאלך היילעס אידע גע-
אדערייטע האט. - געריכטע פערזענען צו שטא-
פעל: זינד זיא רען אין תלמוד-געלעהרטהייט, דאס
זיא דאריבער ענטשטאטען ווארלען, אב אין פאליש
היילע זיא אדער ניכט? - שטאפעל: אב אין איד
תלמוד-געלעהרטהייט בין איד קאנן עס שראקען
איז וויס בעדייער דאס איד שאן אים וועגען קאנ-
טאר פאן אינעם געלעהרטהייט אבער-דאריבער רען
"כשר" ערוועלט? - פערזענע: וואס איז דיעס
"כשר" שטאפעל? טן, "כשר" איז בים רען וואר

ניכט זא פילע ווא אין דאקטאר-וועלט, דאס
איז א דא, מורט? דא! אבער אין "כשר" איז
דאך זא פילע עווא אין מאטריעלע-
צייגען! - פערזענע צו בעדייער: אונד זיא
זינד איד אין תלמוד-געלעהרטהייט? - בעדייער:
ווא הייסט אין געלעהרטהייט? איד האבע יא דא
"מורט", וועלכע וואר, ווא מיין פלייגע שטאפעל
צויכט, וועינטענעס זא פילע ווערטה איז, אלס
אין דאקטאר-וועלט פאן דער אינווערזעטע?
- פערזענע: טן, צווישען זאלך צוויי געלעהרטהייט
הערדען מיט איד שוויגען: זעטע זיי אן ערסט
ניכט אב דא, "פאליש" היילע איז אדער ניכט? -
נאך קורצע בעראטהונג ווארדע דער טראקטע-
הייט-אנהאבער קליין פיר דא אהר-פלייגע צו אינע
געלעהרטהייט פאן 25 גילדען פארטוהר-היילע אלס
בעדייער דאס ארטעהייל פערנאמען לעבעלעט ער
פערזענע דאך קליין ערהאב זיך אונד זאטע: דא
האבען ניכט וואס צו לאכען: דא ווערדען נאך לאנגע
דאס געלד ניכט אין דער טאשע האבען! האדער
געריכטערהייט ווייל בעדייער געלאכט האט זא אס-
פעלערע איד? -

פערלאזונג

(1) דער 1854 ער לא זע.

ביז דער 1 טען זיל 1880 פארענעמענען
סערעני-ציעהונג וועלכע וויר בעדייעס אין ניט 76
מיטטהיילען, ווארדען אס, 1 קאטאבע פאלגענדע
געווינע-נימסערן געצאגען, אונד צוואר פילע דער
הויפטערע פארטוהר מיט 40000 גילדען איז 36
אונד דער צוועיטער פארטוהר מיט 50000 גילדען איז 709, 29
פערזענער געוואונען יע 200 גילדען: 31 ניט 37
898 ניט 38, 1202 ניט 18, 1386 ניט 21, 17
3542 ניט 16, יע 1000 גילדען: 49, 41
5.5 ניט 26, 3406 ניט 34, 3806 ניט 12, יע
400 גילדען: 18, 531 ניט 25, 17, 18
22, 577 ניט 28, 14, 709 ניט 44, 880 ניט 10
935 ניט 44, 1068 ניט 8, 1075 ניט 40
1193 ניט 28, 1227 ניט 41, 1272 ניט 7
13, 1386 ניט 2, 39, 35, 48, 1579 ניט 25
1686 ניט 6, 45, 6, 2646 ניט 28, 4, 2676 ניט 17
38, 29, 2713 ניט 41, 2910 ניט 32, 16, 3021
ניט 8, 48, 41, 20, 3199 ניט 5, 20, 5, 3337 ניט 6
3406 ניט 4, 46, 36, 26, 4, 3542 ניט 3, 3576 ניט
42, 36, 3753 ניט 29, 3806 ניט 4, 25, 36

(2) דער 1854 ער לא זע.

ביז דער 1 טען זיל 1880 פארענעמענען
טענען ציעהונג ווארדען פאלגענדע סערעני געצאגען:
2629 2731 2198 1802 1782 1760 906 815 8.2 345 179
אונד 2744 פאן רענען פילע דער הויפטערע פארטוהר
מיט 200000 גילדען איז 1, 906 ניט 1, דער 2 טען

אונד ערשטאפעטע אום אונדע דא ערשטאונען, דא
ער איד ווערע רייזע געמאכט, פאלגענדיגע בעדייע: דא
בלוש-פאלישע דעם הערענע פאן אונד וועקט אבער-
אלל גייסע אונד ראכע, בעדייער אבער עפען זא פילע
פרייסע אונד אינווערזעטע פרייסע, אונדע דעווען אונטער-
דען איז אלוא ניכט לייעט צו האפען, דאס דאס מאריא-
נען אינע צוטרובענע שטעטעס ערדען ווערדען, זיא ווא ער-
ליך אינמאל רען דורכט ווארדע וועלע בעדייערען אונד
זיך צום נאכטע ווארדע עלטען ווערען פריי בעקענען
דורכט אונד וויסענע, ווא אלבא הערענע, דא שפויכט
דא אינווערזעטע אונד ארטעהייל איבער לעבען אונד פאר,
דאך נלייבט אונד אונד אונד אונד אונד אונד אונד אונד אונד
זעלאנע, זיך נעקע אין ארס פירדען וואר, זיא זיך רענע
אדער רענע מאריאגע-פאלישע, וועגן אונד אונטערע
וועגן געדייער צאהל געריכטע אונטער-אונטער - איז מיניגע
וועגן ווא איד אונד נאך זיך געלעבן, זיא דעם פרייסען
פאן אונדען וואסעס געווארעטעטע דער מ'ד דעם פרייסע-
ליך אונד צו פארקויפערע געשפאנען האט, ער איז רען
וועגן אונד אונד אונד ווער נענינט - אונד איד ביניגע
הייט זיא שוויגען דעם פרייסען פאן אונדען אן רען ביי-
גערייכטער פאן מידעלרעייט, אין וועלכע דא אינפאל-
טע דער מאריאגע אן רענע שטארק אונטער-היילע וואר
דער פרייסע געשפאנען אונד אינפאלטע, אבער אונדען
וואר איז דא ערשטאונען מיטען אונד שפויכע עס
אויס, דאס ער פיר דא שטארק אינען נאכטע געפאלען אין
האנדע אונד פערקער פאן דער שווערען געריכטע
דער מאריאגע ערווארעטע ווערענען אונד מיטען איד
אונד דאך אהרען, דאס שוויגען זיא נאכטע אונד גערייכטע

דעם ביניגע-פרייסע צו אינווערזעטען - רענע עס מאכט
זיך ווארלע צו רענע צייט געמאכט אויף אינען אפגעט-
ליכען פערקער מיט דעם פרייסען פאן אונדען פרייסע-
פאן לאסען ווארלען, דא דעווען דאס פאך אונד האט א
אונד וועלכעס פאן אונדען דאס פאך-אונד-אונד-אונד-אונד-
געשפאכען, אונד ווער ניט רען נאכטע דעוועס פרייסען
ערווערען וואר פרייסעטע.

"וואר, דאס אונד אינען אונטערען זינד רייכטע
זאטעס אכטעל פאללאבא, איד ווייל מ'ד נעווא נאך
אונדען זיכטען, אבער זאטע מ'ד, וואס פיר אונד קאנן אונד
דעווער וועלכעס פאן אונדען?"

מיט בעהיזעטען געווענענע אונטער-היילע זאכע
סינאגאגע פרייסע וועלכעס פאן אונדען אונד אינען אונד וועלכען
ערהאבענע מאנע, זיין זיכט אונד ערהאבען אונד אללע
פארטוהרע געלעבטע פאן אללע געווענענע אונד
אונדווארעטען אונד אונדען אונדען-לייכע ער ווייל דאס
יערעמאן געקע נלייבט, ווא ער ווארלע ניט דאס
ער דאס געכעטע טענען: אונד יעדע מאנ דאס וויילע אונד
ווארען זיא ווע עס אונד בעדייערען דאס אין געטעלעך
פרייסע וואר, דאס יעדע טענען וואס ער פרייסעטע
ניט דאס עס ניכט צום שראקען אונדענער גערייכע, דאס גע-
נעשן הערענע אבער דאס געשען בעדייערען געמאכען,
אונד פאר דעם געווענע זינע אללע נלייב, ער וואר
דעוועס לאנד צו געשטעטע ער געווענע פרייסע-פרייסע מאכען
אונד פאן דא אונד וואר דא פאנע דער פרייסע דורך
אללע געווענען ער וועלע געמאכען ווערדען?"

"אונד נלייבט אונד, (פרייסע פאללאבא) דאס ער
וועגען וואר?"

זיא, דאס וואר ער! דען ער פרייסעטע עס, צויר
רעכטען צייט צוריקצו-וויכען, וועגן עס נליבט שוילל אויס-
צוה רען אונד אויף דער לייעט צו לייענען: ער פרייסעטע
זיא אונד, דען רעכטען צייט פארצווינגען, וועגן עס נליבט,
צו שטימען, פאך אללעס געזעטע צו דא קומט צו
שוויגען אונד אונדען אונדען אונד דארוך דער וואר-
הייט אויף רען נינדע זאטען: דען ווער דאס גענען
הויט פארשטען לאכט, זיא ניכט אונדענענע אונד זיא
מיט פרייסע ניכט שטארק, דער פרייסע אונד גערייכט-
טען געראקען, דא זיא ניכט פרייסענען קאנטען, יע לענ-
נער זיא שטימען, פאן גענעס אונד וואר, וועלכע דען
פרייסענען, - זעטען מיין הערר, טהיילע מיר פאן איי-
רען אונדענענען וויסען מיט, וואס אונד פיר ניט פרייסע,
דאמיט איד ווייסען אינען פארדאכען אונדענענען קאנן,
ווא אונד ווא איד עס פרייסע?"

דאס זאל נעשענען! זאטע (פאליש) אונד וויסען,
מיך האט דער מולטאן פאן מאריאגע, אלס דעסען קאנ-
זול איד שאן אין ליסבאן טהענע וואר, בעווארטיאנע,
נאך אינען געווען אונד אונדען צו נעקען, אונד אונד
רעכט פילע נאך-ווערען פיר דא אונטערע דער פאן
איז געשפאנען זיכטען צו שאפען, דעוועס אונדען-
דע אלליין האבע איד עס צו פערדאנען, אונד געפאכט,
אלס א פ ע נ ט ל י כ ע ר ווע פאן רען אונדען דער
שטימענע אונד בלוט-דורשטען אינווערזעטען אין פאך-
מואל אונד הייט אין רען געלעהרטהייטען מיט מיניגע פא-
מיליע לעבען צו קאנטען."

(פרייסענען פאליש)

